

**БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА
ХРАНИТЕ**

**СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА ЗА
ОФИЦИАЛЕН КОНТРОЛ ЗА ПРИЛАГАНЕ
РАЗПОРЕДБИТЕ НА НАРЕДБА № 21 ОТ 14.12.2005 Г.
ЗА МИНИМАЛНИТЕ ИЗИСКАВАНИЯ ЗА ЗАЩИТА
И ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПРАСЕТАТА**

Код: СОП – ЗХОЖ 29А

Версия: 01

Страница: 1 от 15

Приложение към Заповед № РД 11-2898 от 21.12.2022 г.

на изпълнителния директор на БАБХ

I. ЦЕЛ НА ПРОЦЕДУРАТА:

Тази процедура регламентира начина на действие на инспекторите от отдели Здравеопазване на животните (ЗЖ) при Областните дирекции по безопасност на храните (ОДБХ), отговорни за официалния контрол, относно хуманното отношение към животните с оглед да се конкретизират отговорностите, правата, организационния процес и необходимата документация при дейностите, свързани с прилагане на разпоредбите на **Наредба № 21 от 14.12.2005 г.** за минималните изисквания за защита и хуманно отношение при отглеждането на свине, транспонираща **Директива 2008/120/ЕС**, минималните изисквания за хуманно отношение към прасетата.

Спазването на процедурата гарантира унифициран подход при извършване на официален контрол в сектор свиневъдство. Тези инструкции са предоставени с цел по-доброто разбиране на законодателните изисквания за всички възрастови групи прасета, определени в Директива 2008/120/ЕС.

II. ОТГОВОРНОСТИ И ПРАВА:

Изпълнителният директор на Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ) по предложение на директора на Дирекция “Здравеопазване и хуманно отношение към животните” (ЗХОЖ) утвърждава със заповед процедурата за официален контрол за прилагане разпоредбите на Директива 2008/120/ЕС за минималните изисквания за защита и хуманно отношение към прасетата.

Тази процедурата се прилага от служители на отдели ЗЖ при ОДБХ, които са определени да извършват официалния контрол относно защита и хуманно отношение към животните.

Контролът по прилагане на процедурата се осъществява от Директорите на ОДБХ и от експерти от дирекция ЗХОЖ при ЦУ на БАБХ.

III. НОРМАТИВНИ АКТОВЕ И ДОКУМЕНТИ:

Настоящата процедура е разработена в съответствие със:

1. Регламент (ЕС) 2017/625 на Европейския парламент и на Съвета от 15 март 2017 година относно официалния контрол и другите официални дейности, извършвани с цел да се гарантира прилагането на законодателството в областта на храните и фуражите, правилата относно здравеопазването на животните и хуманното отношение към тях, здравето на растенията и продуктите за растителна защита;
2. Регламент (ЕС) 2016/429 на Европейския Парламент и на Съвета от 9 март 2016 година за заразните болести по животните и за изменение и отмяна на определени актове в областта на здравеопазването на животите;

Изготвил:
д-р Силвия Пеева
началник отдел „Хуманно
отношение към животните”,
дирекция ЗХОЖ

Подпис: .....

Проверил:
д-р Георги Атанасов,
директор на дирекция ЗХОЖ

Подпис:.....

Одобрил:
д-р Иван Шиков
Изпълнителен директор на
БАБХ

Подпис:.....

Прилага се от:
01.01.2023 г.

Всичко стр. 15

**БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА
ХРАНИТЕ**

**СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА ЗА
ОФИЦИАЛЕН КОНТРОЛ ЗА ПРИЛАГАНЕ
РАЗПОРЕДБИТЕ НА НАРЕДБА № 21 ОТ 14.12.2005 Г.
ЗА МИНИМАЛНИТЕ ИЗИСКАВАНИЯ ЗА ЗАЩИТА
И ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПРАСЕТАТА**

Код: СОП – ЗХОЖ 29А

Версия: 01

Страница: 2 от 15

3. Директива 2008/120/ЕС, минималните изисквания за хуманно отношение към прасетата;
4. Наредба № 21 от 14.12.2005 г. за минималните изисквания за защита и хуманно отношение при отглеждането на свине;
5. Закон за ветеринарномедицинската дейност;
6. Препоръка на Комисията (ЕС) 2016/336 от 8 март 2016 г. за прилагането на Директива 2008/120 / ЕО на Съвета за определяне на минимални стандарти за защита на свинете по отношение на мерките за намаляване на необходимостта от купиране на опашките.
7. Работен документ на Комисията относно най-добрите практики с оглед предотвратяване на рутинното купиране и осигуряването на материали за обогатяване на средата. Работният документ предоставя полезни инструменти за хармонизирано разбиране за това, как може да се постигне практическото осигуряване на манипулируем материал и избягване купирането на опашката.
8. Други законодателни актове на Европейския съюз, приложими към хуманното отношение към свинете.

IV. ПРОВЕРКИ:

Официалният ветеринарен лекар, отговорен за животновъдния обект и/или отговорника по хуманно отношение към ОДБХ, извършва **минимум една проверка годишно** в животновъдните обекти за отглеждане на свине за спазване на минималните изисквания за защита и хуманно отношение към свине. Констатациите от проверката се отразяват в контролен лист Образец ЗХОЖ – 138 Б, Утвърден със Заповед № РД 11-1195/03.06.2020 г. на изпълнителния директор на БАБХ.

При констатиране на нарушения по спазване изискванията на Наредба № 21, официалният ветеринарен лекар предприема действия съгласно действащата нормативна база.

V. ИЗИСКВАНИЯ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ОБОГАТИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ:

Параграф 4 от Анекс 1 от Директива 2008/120/ЕС, дава насоки за правилното обогатяване на околната среда на прасетата, съзнавайки важността от вродените им нужди да търсят храна, да дъвчат, да ровят със зурла, а именно:

„...свинете трябва да имат постоянен достъп до достатъчно количество материали, позволяващи характерните за тях дейности, като слама, сено, дървесина, дървени стърготини, гъбен компост, торф или смес от такива материали, при условие че не застрашават здравето им.”

Еволюция на вроденото поведение

Прасетата изследват околната среда и манипулират предмети (чийто вид и местоположение могат да се променят) по много причини, главно зависещи от физиологичното им състояние: търсене на материали за постеля, любопитство за околната им среда и търсене на храна. Последното обикновено е свързано с вродената им нужда да издирват храната си чрез ровене и дъвчане, преценявайки я по мирис и вкус. В продължение на хиляди години този им инстинкт е еволюирал, позволявайки на прасетата да си намират храна целогодишно. Тази черта се е запазила и при днешната домашна свиня.

**БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА
ХРАНИТЕ**

**СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА ЗА
ОФИЦИАЛЕН КОНТРОЛ ЗА ПРИЛАГАНЕ
РАЗПОРЕДБИТЕ НА НАРЕДБА № 21 ОТ 14.12.2005 г.
ЗА МИНИМАЛНИТЕ ИЗИСКАВАНИЯ ЗА ЗАЩИТА
И ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПРАСЕТАТА**

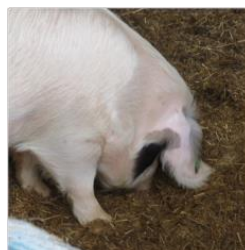
Код: СОП – ЗХОЖ 29А

Версия: 01

Страница: 3 от 15

Пасене на трева

Ровене в силаж

Дори позната кочина и добре балансирана дажба не могат да възпрат вродените им нужди за изследване на околната среда и инстинктът за търсене на храна.

- Още през първите дни след раждане прасенцата започват да проявяват тези инстинкти.
- Дивата свиня прекарва 85% времето си през активната част на деня в търсене на храна.
- Когато се практикува свободно отглеждане на домашните прасета те отделят 75% от активното си време в ровене и търсене на храна, дори да са били хранени до насита.

Обогатителни материали

Домашните прасета изразяват вродените си инстинкти при предоставяне на добавъчни материали. Те трябва да позволяват извършване на вродените им нужди, касаещи търсене на храна, ровене, дъвчене, душене, проучване на околната среда.

Ровене

Дъвчене

За да се предостави подобаваща възможност за “изследване на средата” добавъчните материали трябва да:

- Поддържат интереса им чрез новости, придаващи смисъл на дейността.
- Да са чисти, без фекални замърсявания.

БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА
ХРАНИТЕ

СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА ЗА
ОФИЦИАЛЕН КОНТРОЛ ЗА ПРИЛАГАНЕ
РАЗПОРЕДБИТЕ НА НАРЕДБА № 21 ОТ 14.12.2005 г.
ЗА МИНИМАЛНИТЕ ИЗИСКАВАНИЯ ЗА ЗАЩИТА
И ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПРАСЕТАТА

Код: СОП – ЗХОЖ 29А

Версия: 01

Страница: 4 от 15

Сено като материал

Ровене в слама

Ровене в силаж

Прасетата ще изследват всеки нов предмет в заобикалящата ги среда и скоро ще привикнат към тези, **които не са ползотворни**. Любопитството им към нови предмети намалява в рамките на **пет дни** след поставянето им в кочината.

Всеки добавъчен материал, който е замърсен с фекална маса не бива приеман от животните. Това се получава, когато материалите се поставят директно на земята. Този проблем може да се реши чрез честата им замяна и редовна смяна на постелята.

Честата смяна на постелята осигурява не само достъп до чисти обогатителни материали, а и нещо ново което да стимулира вродените им инстинкти.

За предоставяне на подходящи материали за манипулиране те трябва да са безопасни и:

- **Ядливи**, за предпочитане е да имат хранителна стойност.
- **Дъвкателни**, предоставящи им информация за вкус, мирис и др.
- **Унищожими**, позволявайки им взаимодействие с всеки материал.
- **Събуждащи любопитств**, позволяващи им да ровят със зурла.

Обогатителни материали задоволяващи нуждата от изследване на околната среда и манипулиране.

Материали предлагани за обогатяване: постеля или груба храна	Ядливи	Дъвкателни	Събуждащи любопитство	Унищожими
 Слама	😊	😊	😊	😊

**БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА
ХРАНИТЕ**

**СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА ЗА
ОФИЦИАЛЕН КОНТРОЛ ЗА ПРИЛАГАНЕ
РАЗПОРЕДБИТЕ НА НАРЕДБА № 21 ОТ 14.12.2005 г.
ЗА МИНИМАЛНИТЕ ИЗИСКАВАНИЯ ЗА ЗАЩИТА
И ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПРАСЕТАТА**

Код: СОП – ЗХОЖ 29А

Версия: 01

Страница: 5 от 15

	Сено	😊	😊	😊	😊
	Силаж	😊	😊	😊	😊
	Почва/земя*	😐	😐	😊	😊
	Дървесина	😐	😐	😊	😞
	Дървени стърготини	😐	😐	😊	😞
	Хранилка (слама, сено или силаж)	😊	😊	😞	😊
	Гъбен компост				
	Торф				

*може да съдържа ядливи компоненти

Често срещани обогатителни материали:

Материал	Ядливи	Дъвкателни	Събуждащи любопитство	Унищожими
 Свежо и меко дърво	😐	😊	😊	😊
 Мукава	😐 Но 😞 При рециклиране	😊	😐	😊

**БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА
ХРАНИТЕ**

**СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА ЗА
ОФИЦИАЛЕН КОНТРОЛ ЗА ПРИЛАГАНЕ
РАЗПОРЕДБИТЕ НА НАРЕДБА № 21 ОТ 14.12.2005 г.
ЗА МИНИМАЛНИТЕ ИЗИСКАВАНИЯ ЗА ЗАЩИТА
И ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПРАСЕТАТА**

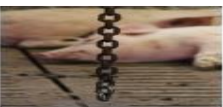

Код: СОП – ЗХОЖ 29А

Версия: 01

Страница: 6 от 15

		съдържа токсини				
	Въже от естествени материали					
	Плат: платнени чували					
	Компресирана слама					

Неподходящи обогатителни материали:

Материали	Ядливи	Дъвкателни	Събуждащи любопитство	Унищожителни
  <p>Вериги</p>		 Само повърхностно		
  <p>Пластмаса/ гума</p>		 Колкото по – твърда е пластмасата, толкова по – трудно я дъвчат		 Колкото по – твърда е пластмасата, толкова по – трудно се унищожават
				

БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ**СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА ЗА ОФИЦИАЛЕН КОНТРОЛ ЗА ПРИЛАГАНЕ РАЗПОРЕДБИТЕ НА НАРЕДБА № 21 ОТ 14.12.2005 г. ЗА МИНИМАЛНИТЕ ИЗИСКАВАНИЯ ЗА ЗАЩИТА И ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПРАСЕТАТА**

Код: СОП – ЗХОЖ 29А

Версия: 01

Страница: 7 от 15

						
		Топки				
		Сол блокове				

Предмети като пластмасови тръби и вериги не могат да задоволят всички критерии, които прасетата намират за атрактивни.

Например пластмасовата тръба не е ядлива, почти неразрушима и дори да се почиства редовно лесно може да загуби интереса на прасетата. Затова такива предмети не са препоръчителни.

При прасетата се наблюдава, че прекарват повече време, занимавайки се със слама отколкото с пластмасови тръби.

Под на кочината	Обогатяване	Време прекарано в опознаване на средата
Твърд	Постеля от слама	20 %
Решетъчен под	Провесена пластмасова тръба	1%

Практикуването на използване на ползотворен обогатителен материал повишава вродения инстинкт за изследване на средата, докато увеличаването на използване на пластмасови тръби – не.

Експерти от Европейската Агенция по Безопасност на Храните са разгледали научните доказателства и са стигнали до следното заключение:

“Тъй като неунищожимите предмети като вериги или гуми не са достатъчни да задоволят вродените нужди на прасетата, те могат да се ползват като допълнение към унищожимите обогатителни материали, но не и като техни заместители ” (EFSA, 2007a).

По-задоволителен обогатителен материал.

Сламата е считана за един от добрите добавъчни материали. Чистата, суха слама, която се подменя редовно предлага много възможности за прасетата, които те намират за атрактивни (ядлива е, дъвкателна, унищожима).

Сламата стимулира инстинкта за изследване на средата и проучвания сочат, че колкото повече слама има, толкова по развито е това поведение.

Повечето обогатителни материали означават по-развит инстинкт за изследване на околната среда и търсене на храна.

БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ

СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА ЗА
ОФИЦИАЛЕН КОНТРОЛ ЗА ПРИЛАГАНЕ
РАЗПОРЕДБИТЕ НА НАРЕДБА № 21 ОТ 14.12.2005 г.
ЗА МИНИМАЛНИТЕ ИЗИСКАВАНИЯ ЗА ЗАЩИТА
И ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПРАСЕТАТА

Код: СОП – ЗХОЖ 29А

Версия: 01

Страница: 8 от 15

Алтернативни добавъчни материали

За някои страни, системи на отглеждане или даден климат, обаче сламената постеля не е подходяща опция.

В такива случаи други материали са по-подходящи. Например гъбен компост, дървени стърготини или компост. Други материали като сено, люцерна или силаж също могат да бъдат добри заместители.

Нespoменати материали в законодателството също могат да бъдат подходящи ако отговарят на изискванията и позволяват подобаваща проява на вродените инстинкти на прасетата без да застрашават тяхното здраве. Такива могат да бъдат черупки от фъстъци, мискантус, дърво, смлени царевични кучани.

Обогатителни материали: алтернатива за постеля

Когато обогатяване под формата на постеля не е възможно, тя може да се предоставя в хранилките. Тесните цепнатини между преградите им подпомага превенцията на изтегляне и разпиляване на твърде много материал от тях.

Хранилка със сено с тесни процепи

Свободно висяща хранилка за сено

Свободно висяща хранилка за сено под формата на топка

Подходящ достъп до обогатителни материали

“...прасетата трябва да имат постоянен достъп до обогатителни материали в достатъчно количество”.

В едно стадо прасета инстинктите за търсене на храна и за изследване на околната среда са синхронизирани. Има два пика на изследователско поведение, едно през сутрините и едно след обяд, и двете траещи до няколко часа.

Количество на обогатителните материали

**БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА
ХРАНИТЕ**

**СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА ЗА
ОФИЦИАЛЕН КОНТРОЛ ЗА ПРИЛАГАНЕ
РАЗПОРЕДБИТЕ НА НАРЕДБА № 21 ОТ 14.12.2005 г.
ЗА МИНИМАЛНИТЕ ИЗИСКАВАНИЯ ЗА ЗАЩИТА
И ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПРАСЕТАТА**

Код: СОП – ЗХОЖ 29А

Версия: 01

Страница: 9 от 15

В проучване предоставящо свободен достъп до стелажи за слама, (с 3 до 24 места за група от 27 прасета) изследователското поведение се покачва с увеличаване на броя свободни места до стелажа. Затова материалите трябва да са не само подходящи, но и в достатъчно количество, за да може всяко прасе да има достъп до тях когато има нужда.

Да се отбележи, че предоставянето на качествен добавъчен материал в ограничено количество е предпоставка за конкуренция, която води до агресия у прасетата.

Позициониране на обогатителните материали

От позиционирането на обогатителните материали и предмети зависи как те ще се приемат от прасетата, колкото по-ниско са поставени, толкова по-добре.

Когато материалите са поставени на различни височини, прасетата прекарват повече време занимавайки се с тези, които са на нивото на земята в сравнение с тези които са на височина 5 см от пода. По същия начин прасетата предпочитат ниско окачени предмети вместо тези, които са на нивото на зурлите им, стига да са чисти.

Въже от естествени материали на нивото на земята

Въже от естествени материали окачено на или над нивото на зурлата

Здраве

Всеки обогатителен материал предоставен на прасета трябва“ да не застрашава здравето на животните”.

Слама или всякакви други източници на груба храна и фураж добити или съхранявани неправилно могат да бъдат източници на бактерии, гъби и плесени.

Обогатителните материали не трябва да са токсични за прасетата.

Обобщение

- Материалите предоставяни на прасетата трябва да са безопасни и: ядливи, дъвкателни,

**БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА
ХРАНИТЕ**

**СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА ЗА
ОФИЦИАЛЕН КОНТРОЛ ЗА ПРИЛАГАНЕ
РАЗПОРЕДБИТЕ НА НАРЕДБА № 21 ОТ 14.12.2005 г.
ЗА МИНИМАЛНИТЕ ИЗИСКАВАНИЯ ЗА ЗАЩИТА
И ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПРАСЕТАТА**

Код: СОП – ЗХОЖ 29А

Версия: 01

Страница: 10 от 15

проявяващи интерес у животното и лесни за унищожаване;

- Ако материалите са замърсени или са трудни за достигане те са негодни за задоволяване на нуждите на прасетата и следователно не отговарят на законовите изисквания.
- Ако материалите не са пълни или са в недостатъчно количество, което да доведе до конкуренция между прасетата, те не задоволяват нуждите им и следователно не отговарят на законовите изисквания.
- Ако материалите не се позиционират на правилна височина осигуряваща лесния достъп на прасетата до тях те не могат да задоволят нуждите им и следователно не отговарят на законовите изисквания.

VI. ЗАБРАНА ЗА РУТИННО КУПИРАНЕ НА ОПАШКИ

Параграф 8 от Анекс 1 от Директива 2008/120, гласи: *“Преди извършване на купирането трябва да бъдат приложени превантивни мерки против хапане на опашките... вземайки под предвид околната среда и гъстотата на отглеждане. Поради тази причина незадоволителни условия на околната среда или управление на системите на отглеждане трябва да бъдат променени.”*

Купирането на опашката не трябва да се осъществява рутинно, а само когато съществуват доказателства, че е наранено вимето на свинете майки или ушите и опашките на други свине.

При извършване на проучвания са определени факторите, които са най-вероятните причини водещи до хапане на опашките при прасетата. През 2007 EFSA предостави доклад разглеждащ научните доказателства в тази област и становище базиращо се на него, заключаващи че *“най-големият риск от хапане на опашките е липсата на подходящ обогатителен материал”*. Констатира се че основните фактори са:

“липсата на слама, подове с плочи и неплодна земя. Липсата на слама или материали подтикващи инстинкта им за ровене е един от главните рискове водещи до хапане на опашките. Количеството на слама (пълна постеля е за предпочитане пред ограничено предоставяне в хранилки) и състоянието в което се предлага (цяла е по-добре от нарязана) също са от значение. ...малко са доказателствата относно ползата от предлагане на играчки като вериги, пръчки за дъвчене и топки за предотвратяване на риска от хапане на опашките.”

Препоръките на EFSA подчертават че: *“За да се сведе до минимум рискът от хапане на опашките, е препоръчително да се вземат под внимание следните рискове: (i) предоставяне на слама, за предпочитане под формата на постеля, и (ii) съразмерността на подовете с плочи в отделенията за отглеждане на прасета за угодяване”*.

EFSA също споменава, че ръчно направените пластмасови предмети (като играчки тип „хеликоптер“) или търговските им еквиваленти *“са относително неефективни в предотвратяването на хапането на опашките”*.

Информация публикувана от **the British Pig Executive** показва, че прасетата отглеждани върху решетъчни подове имат много по-голяма наклонност към хапане на опашките от тези отглеждани върху подове постлани със слама.

**БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА
ХРАНИТЕ**

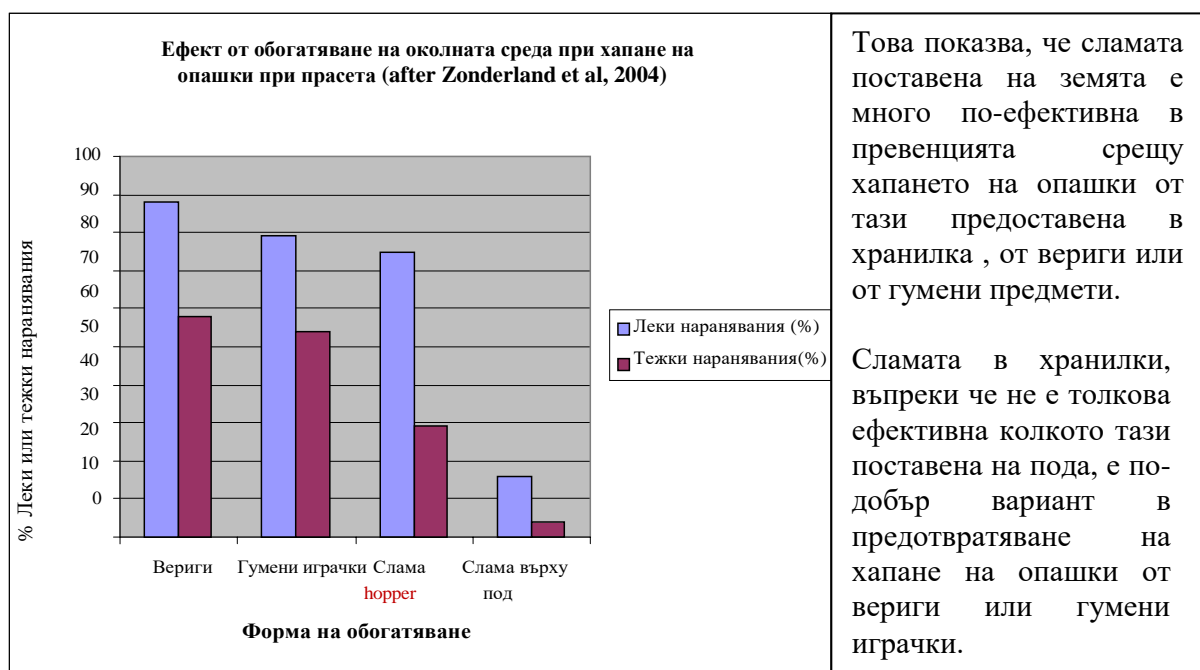
**СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА ЗА
ОФИЦИАЛЕН КОНТРОЛ ЗА ПРИЛАГАНЕ
РАЗПОРЕДБИТЕ НА НАРЕДБА № 21 ОТ 14.12.2005 г.
ЗА МИНИМАЛНИТЕ ИЗИСКАВАНИЯ ЗА ЗАЩИТА
И ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПРАСЕТАТА**

Код: СОП – ЗХОЖ 29А

Версия: 01

Страница: 11 от 15

Zonderland и други проучват ефективността от различни обогатителни материали приложени при леки и сериозни наранявания причинени от хапане на опашки. Резултатите са посочени на диаграмата:

Фермерите, които използват неотговарящи на установените норми обогатителни материали или изобщо не ги предоставят, се считат за провалили се в осигуряването на задоволителни условия за отглеждане на прасета. **Следователно не са изпълнени изискванията от Параграф 8, което ще им позволи да купират опашките на прасетата по законен път.**

Други мерки, предоставени от научни проучвания, за намаляване на риска от хапане на опашките включват: да се осигури на всяко прасе достатъчно количество храна, за да се избегне възникването на конкуренция; да се осигури добре балансирана диета по отношение на сол и незаменими аминокиселини и да се избягват резките промени в състава на дажбите; осигуряване на достъп до чиста питейна вода; предотвратяване на температурен стрес и силен въздухообмен; редовни проверки на здравословното състояние на прасетата; да се избягва смесването на различни групи прасета; премахване на животните, които дъвчат опашки и тези които са пострадали от съответната група. Тези мерки са установени от EFSA в тяхно становище, относно хапането на опашките.

Моля да се отбележи:

- Параграф 8 не дава основание на ветеринарните лекари да разрешават на фермерите да купират опашките на прасетата. Следователно наличието на уверение от ветеринарния лекар не гарантира, че фермерът е бил предприел „други мерки“ за предотвратяване на хапането на опашки и в частност промени в „неотговаряща на условията околна среда или система на отглеждане и управлението ѝ“.

**БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА
ХРАНИТЕ**

**СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА ЗА
ОФИЦИАЛЕН КОНТРОЛ ЗА ПРИЛАГАНЕ
РАЗПОРЕДБИТЕ НА НАРЕДБА № 21 ОТ 14.12.2005 Г.
ЗА МИНИМАЛНИТЕ ИЗИСКАВАНИЯ ЗА ЗАЩИТА
И ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПРАСЕТАТА**

Код: СОП – ЗХОЖ 29А

Версия: 01

Страница: 12 от 15

- Фактът, че даден фермер в миналото се е опитал да предотврати хапането на опашки, но без успех, не означава че той трябва да прекрати опитите си в това начинание и да прибегне до купиране. Параграф 8 изисква от стопаните да правят сериозни и продължителни опити в борбата с превенция на хапане на опашките, различни от купиране.
- Със заповед № РД 11 – 475 от 07.03.2019 г. на изпълнителния директор на БАБХ е утвърден образец ЗХОЖ – 212 – „Контролен лист за записи в животновъдни обекти, предназначени за отглеждане на свине, за констатирани наранявания на вимето на свинете майки, ушите и опашките на други свине“. Контролният лист се попълва ежедневно само в случай, че в животновъдния обект се прилага купиране на опашките (Наредба № 21 от 14.12.2005 г. за минималните изисквания за защита и хуманно отношение при отглеждането на свине, Раздел III, чл. 3). Същият се съхранява в обекта за период от три години и се предоставя за проверка при изискване от ОДБХ.

VII. ИЗИСКВАНИЯ ЗА ОТГЛЕЖДАНЕ НА СВИНЕ В ГРУПИ (В СИЛА ОТ 2013 Г.)

От 01.01.2013 г. влиза в сила изискването на член 3 (4) от Директива 2008/120/ЕС на Съвета от 18 декември 2008 година относно определяне на минималните стандарти за защита на свинете, а именно: *групово отглеждане на основните свине майки и ремонтните женски свине през периода, който започва четири седмици след заплождането и приключва една седмица преди очакваното раждане*. Изискването се прилага за всички свиневъдни обекти, които отглеждат над 10 основни свине майки.

Рискът от прояви на агресия при групово отглеждане на домашни свине може да бъде избегнат с доброто управление на стопанския обект. Главните причини за агресията са конкуренцията за храна и смесването на отделни групи свине.

Да се избягва смесването на различните групи свине

Становището на EFSA, относно свинете, препоръчва да не се смесват различните групи. В заключение „държането на свине в интактни групи от отбиването до края на бременността намалява агресията до минимум в сравнение с отглеждането им в динамични групи, където постоянно биват представяни нови животни“. EFSA добавят, че където има голяма динамична група, предварителното прибавяне на малки групи свине преди представянето им пред нея, намалява степента на агресия при смесването им. Също е отбелязано, че групирането на свине от еднаква възраст или размер намалява риска от възникване на социални проблеми между тях.

VIII. ХРАНЕНЕ НА ЖИВОТНИТЕ:

Хроничният глад и липсата на възможности да изразяват вродените си поведенчески нужди да търсят храна и да изследват околната сред също могат да са предпоставка към създаване на стресови ситуации и проява на агресия у свинете.

Насоки за прилагане на чл.6, ал. 1, т. 2, б. “д” на Наредба № 21 от 14.12.2005 г , за оптимално хранене на различни категории свине:

1. Свине майки:

БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ

СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА ЗА ОФИЦИАЛЕН КОНТРОЛ ЗА ПРИЛАГАНЕ РАЗПОРЕДБИТЕ НА НАРЕДБА № 21 ОТ 14.12.2005 г. ЗА МИНИМАЛНИТЕ ИЗИСКАВАНИЯ ЗА ЗАЩИТА И ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПРАСЕТАТА

Код: СОП – ЗХОЖ 29А

Версия: 01

Страница: 13 от 15

При бременните свине майки храненето трябва да бъде съобразено с нуждите за подържане на жизнените функции на организма,живата маса,поредността на бременността,загубата на телесна маса през предшествашия лактационен период,прогнозираната големина на прасилата и условията на отглеждане.Необходимо е да се обърне внимание специално внимание за размера и качеството на дажбата през последните 7-10 дни от бременността.При средна дажба от 2,8 кг за последния месец,около 10-я ден преди опрасването количеството на комбинирания фураж трябва да бъде 3,2-3,5 кг.За осигуряване чувство за ситост и за по добро усвояване на комбинирания фураж в дажбата трябва да се включват компоненти с високо съдържание на влакнини – люцерново брашно,трици и други.Особен интерес представляват цвекловите резанки,които нобъбват в стомаха и осигуряват това чувство за ситост.

2. Новородените прасенца:

При отглеждане и хранене на новородените прасенца трябва да се има предвид,че майчиното мляко е единствената им храна през първата седмица след раждането и те трябва да забозаят възможно най-рано – до един час след раждането, като в последствие им се осигурява редовното им пускане при майката – в началото не по-рядко от от един път на час.Още към края на на първата седмица след раждането на прасенцата трябва да се предоставя допълнителна храна /предстартер/ като тя се залага в малки порции в подходящи хранилки.Много съществен момент при отбиване нна прасетата е да продължи използването на същата по състав смеска,както и през бозайния период.Евентуално предстартерът в последните дни на отбиването може постепенно да бъде заместван със стартерен фураж в малки количества още през бозайния период.

3. Нерези:

При храненето на нерези е характерно положителното влияние на на дажби с по-високо съдържание на влакнини – чувство за ситост, промяна на микробната популация в дебелото черво, намалени увреждания на хранопровода,каквито се получават при дажби само със зърнени храни.Друго специфично за влакнините влияние се отнася до регулиране на хормоните,което оказва влияние върху репродукцията.

Агресия при хранене

Разработвани са много подходи за намаляване на конкуренцията и агресията при хранене на групово отглеждани свине. Включващи:

- **Механизирани хранилки:** позволяват на свинете да се хранят необезпокоявани и да им се предоставят индивидуални порции пригодени за техните нужди.
- **Индивидуални отделения за хранене:** свинете се затварят там само по време на хранене. Това позволява на свинете да се хранят едновременно, като същевременно ги предпазва от самите тях. Този подход едновременно елиминира агресията и осигурява допълнително хранене на свине изостанали в своето развитие.
- Храна предоставяна бавно през продължителен период в индивидуални хранилки (**Trickle feeder system**): бавното подаване на храна обезкуражава лакомите свине да се хранят бързо и да крадат храната на другите. Точно когато свинята мисли, че е приключила с дажбата си, малко количество бива пуснато и тя възвръща интереса си.

**БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА
ХРАНИТЕ**

**СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА ЗА
ОФИЦИАЛЕН КОНТРОЛ ЗА ПРИЛАГАНЕ
РАЗПОРЕДБИТЕ НА НАРЕДБА № 21 ОТ 14.12.2005 г.
ЗА МИНИМАЛНИТЕ ИЗИСКАВАНИЯ ЗА ЗАЩИТА
И ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПРАСЕТАТА**

Код: СОП – ЗХОЖ 29А

Версия: 01

Страница: 14 от 15

- *Изпускателни хранилки и разпръсквателни хранилки (Dump feeders & scatter feeders):* храната бива разпръсквана върху сламата от разпръсквателни или изпускателни хранилки, като последните са автоматични диспенсери окачени за тавана. Агресията се намалява, тъй като свинете са заети за относително дълъг период от време в търсене на храна.

IX. ДРУГИ МЕРКИ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА АГРЕСИЯТА

Агресията може да бъде избегната и чрез осигуряване на достатъчно свободно пространство. Прегради, зад които свинете могат да се скрият също са в помощ за по-слабите животни, когато се опитват да избегнат конфликт. Всяка особено агресивна свиня следва да се отстрани от групата. Дори временното отстраняване може да разреши проблема.

X. ПОДРЯЗВАНЕ И ПИЛЕНЕ НА ЗЪБИТЕ

Директивата забранява рутинното подрязване и пилене на зъбите. В нея се посочва, че преди да се прибегне до такива процедури, първо трябва да се приложат „други мерки“ за предотвратяване на наранявания между прасенцата и по вимето на свинете майки.

Научно изследване предоставя насоки към мерките, които да се прилагат за предотвратяване на такива наранявания. EFSA определя, че „конкуренцията за достъп до млечни папили е увеличено при големи прасила“; в някои случаи може да има повече прасенца отколкото функциониращи папили. Нарасналата конкуренция за млечни папили и мляко може да доведе до повишаване на нараняванията по тях.

Рискът от наранявания по вимето на майката и по зурлата на прасенцата може да се намали ако всички сукалчета получават достатъчно количество мляко. Осигуряването на продължителен достъп до мляко може да се постигне чрез комбинация от:

- Развъждане на свине с малки прасила;
- Развъждане и селектиране на свине с достатъчен брой млечни папили за техните прасенца;
- Развъждане и отглеждане на свине така, че те да продуцират достатъчно количество мляко за прасенцата си.

Проучвания сочат, че предоставянето на обогатителни материали и достатъчно свободно пространство има благоприятен ефект върху здравето и благосъстоянието на свинете, водещо до по-добро усвояване на храната и увеличена млечна продукция. По-добрата млечна продукция означава по-малка конкуренция при бозаенето, водещо до по-голям прираст на прасенцата.

Осигуряването на обогатителни материали и достатъчно свободно пространство дава благотворно отражение върху поведението на прасенцата. В среда без или с недостатъчно количество материали може да възникне увеличаване в нараняването на вимето на свинете майки, тъй като прасенцата прекарват по-малко време във взаимодействие със заобикалящата ги среда и повече при майката. Освен това прасенцата отглеждани в малки кочини показват нарастване в агресивното поведение

**БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА
ХРАНИТЕ**

**СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА ЗА
ОФИЦИАЛЕН КОНТРОЛ ЗА ПРИЛАГАНЕ
РАЗПОРЕДБИТЕ НА НАРЕДБА № 21 ОТ 14.12.2005 г.
ЗА МИНИМАЛНИТЕ ИЗИСКАВАНИЯ ЗА ЗАЩИТА
И ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПРАСЕТАТА**

Код: СОП – ЗХОЖ 29А

Версия: 01

Страница: 15 от 15

(включително нападение над други прасета) в сравнение с тези отглеждане в големи кочини.

Изследвания сочат, че пиленето на зъбите води до по-малък процент на тяхното увреждане отколкото при тяхното подрязване. Съответно ако фермерите решат да извършват манипулации върху зъбите на прасенцата за предпочитане е да изберат изпиляването.

XI. РЕГИСТЪР НА ВЕРСИИТЕ:

Дата на издаване	Версия	Променени страници, №	Вид на промяната